

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΓΑΛΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΤΟΥ κ. ΠΑΝΑΪΤ ΙΣΤΡΑΤΙ

Η ΤΑΒΕΡΝΑ ΤΟΥ ΚΥΡ ΛΕΩΝΙΔΑ

(Αυτοβιογραφικές σελίδες. Τέλος τής παιδικής ηλικίας. Πρώτα βήματα μέσ' στη ζωή.)

(Όπως υποσημειώσαμε αρχίζουμε σήμερα τη δημοσίευση του διηγήματος, τοῦ γνωστοῦ συγγραφέως κ. Παναΐτ Ιστράτι. Τὸ διήγημα αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ὁ συγγραφέως διηγείται τὴν παιδικὴν ζωὴν εἰς ἐπιτελῶς ἀνέκδοτο. Ἡ ἐκδημοσίευσίς του ἀπαγορεύεται ἀπὸν τῆς ἀδείας τοῦ «Μπουκέτου».)

Θ' ἴμουν δώδεκα δεκατῶν χρόνων, ὅταν, μισ' τὸ «γραφεῖο» τοῦ τρίτου δημοτικοῦ σχολείου τῆς Βροϊλαί, ὁ κ. Μοϊσέσκω, ὁ διευθυντής, ὡθήσθη τῆ μητέρα μου, καθὼς τῆς ἦθιν ἓνα πιστοποιηκὸν ὅτι ἐτέλειωσα τὶς ὑποχρεωτικὰς στοιχειώδεις σπουδὰς :

— Τί θὰ τὸ κάνανε αὐτὸ τὸ παιδί ;
— Στεναίνοντας βαθεῖα, ἡ φωνὴ μου μητέρα τοῦ ἀποκρίθησε :
— Μὰ ... Κύριε Διευθυντά... Τί θέλανε τὸ τὸ κἀνα ; Θὰ μῶθει μιά τέχνη ἢ θὰ πιάσει δουλεῖν?..

Μέ τὴν πλάτη ἀκουμπισμένη στὸ παράθυρο, ὁ καλὸς μου διευθυντής τάβαλε γιὰ μιά στιγμὴν μὲ τὸ γριζοῦ γενιόκι μου, τρέφοντάς το μὲ τὰ δάχτυλά του, ἔβριξε τὸ βλέμμα τὸν διαδοχικὰ στη μητέρα μου καὶ σὲ μένα, κ' ἐπειτα νοτιζόντας τὸ πατωμα, εἶπε, σὰ νὰ μιλῶσε στὸν ἑαυτὸ τοῦ :

— Κρίμα...
— Κ' ὅστερ' ἀπὸ μιά παύση :
— Δὲ θὰ μπορούσατε νὰ τὸ σπείλατε στὸ λήξεν ;
— Ὅχι... Κύριε Διευθυντά : εἰμαι μιά φτωχὴ γυναίκα καὶ χημὰ... Μια πλιότερα μὲ τὸ μεροδουλί...
— Ἐρίμα...

Ὅμοιολογῶ ὅτι ἐγὼ δὲν ἔβλεπα κανένα «κρίμα» : ἴσα ἴσα μάλιστα ὑποφόρα τὸν ἑαυτο μου εὐτυχισμένο πού εἶχα τελεωθεῖ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀγγορεία τῶν ὥραϊων παιδιῶν μου χρόνων.

Δὲν εἶχα ἑσπῆσει καθόλου τὸ σχολεῖν κ' ἡ ἐπίδοσή μου ἦταν μέρητα ἑτα μωθίματα, ἐκτός ἀπὸ τὴν «ἀναγνώση» ὅπου ἔπαιρνα ταχύνια τὸ μεγάλο τερο βαθμὸ. Ὁ κ. Μοϊσέσκω, πού στὴν καλοσύνη του χρωστῶ τὸ ὅτι «ἐλείψασι τὶς τέσσαρες τάξεις τοῦ δημοτικοῦ ἤθελε νὸ βλέπῃ, σὲ μένα ἓνα μαθητὴ «πολλὰ ὑποσχόμενον» καὶ μ' ἔβριζε νὰ διαβάζω μερροσὰ σ' ὄλους τοὺς σχολικοὺς ἐπιθεωρητέ.

Κι' ἀπ' αὐτὰ ἐδῶ μ' ἔδωκε νὰ μάθωνε πολλὰ ἐκείνοι που ὀφειρόντο στὴν δημοτικὴ ἐκπαίδευση, σ' αὐτὴ τὴν μέγιστὰ πού δὲν καταλαβαίνει τίποτε σπο τὴν ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ καὶ πού τὸ κάνει νὰ προχωρεῖ μὲ τὸν ἦχο τοῦ ταμπούθλου καὶ τὰ χτυπήματα τῆς βέργας.

Ἐκωντὴν τὴν ἐποχὴ ὁ διευθυντής τοῦ δημοτικοῦ σχολεῖου, περσοῦλοῦσθε τὴν τάξην τὸν ἀπὸ τὴν πρώτην ἔως τὴν τετάρτην, ἐφίνοντας στὰ χέρια τοῦ δευτέρου δασκάλου τοὺς μαθητὰς πού δὲν πετόχαναν στὶς ἐξετάσεις στὸ τέλος τοῦ χρόνου. Ἔτσι, στὰ ἔφτά μου χρόνια, ἀρχίζοντας τὸ σχολεῖο ἀπὸ τὴν πρώτην, εἶχα τὴν ἀτυχία νὰ πέσω στὸ χερία ἑνὸς βαρβάρου πού μὰς ἔδερνε μὲ τὸ τίπον. Ἀποτέλεσμα : ἡ μισὴ τῆσθ τὸ πλάτος ἀπὸ τὸ σχολεῖο. Πηγαίνοντας στὸς βάλτους ἢ, τὸ χειμῶνος, παίζοντας μὲ τοὺς κἀγους. Φυσικά, ἔκανα δυὸ χρόνια στὴν τάξην μου, γιὰ νὰ βρεθῶ τὸν ἐρχόμενο χρόνο μπρὸς σ' ἓνα δάσκαλο ἀκόμα πιὸ τρελὸ ἀπὸ τὸν προηγούμενον. Μὰς ἔφεραῖνος τ' αὐτὰ, μὰς πλήγανε τὰ χέρια μὲ τὴ βέργα, μὰς ἔδινε χασούνια πού ἔκαναν τὴ μύτη μὰς ν' ἀνοίγῃ. Συχνὰ, βάζοντάς μας γονατιστοὺς ἀπάνω σὲ βερά

να' αμπόμω, μὰς κρητοῦσες σ' αὐτὴ τὴ στάση ἀπὸ τὸ μεσημέρι ὡς εἰς δυὸ, ἀφηνοντάς μας εἰς νησικόν. Ὅλη σχεδὸν ἡ τάξην τὸν ἄφνης, ὡς πού νὰ περῶσθε ὁ χρόνος.

Τέλος, μὲ τὸν τρίτον χρόνον τοῦ σχολεῖου πού μὲ βρῆκε σταματημένο πάντα στὸ ἀκάθρητο, ἤθεθε ἡ σειρά τοῦ διευθυντοῦ νὰ μὰς ἀπέσθ ἀπὸ τὰ χέρια. Δε θὰ ἔχασσω ποτὴ τὴν ἀλλαγὴ τῆς ταχυτικῆς πού γινθηε τὶς μέρες ἐκείνες, μπρὸς στὰ ξαφνιασμένα μάτια μὰς.

Δὲν εἶχαμε πὰ ὅτι ε φωνές, ὅσοι φοβέρες. Μαζέροντάς μας ὄλους ἐμά : τὴς «ἀνυποταχόνες», ὁ κ. Μοϊσέσκω, μὰς εἶπε, καθισμένος στὴν ἔδρα του, στὴ μεσθ τῆς τάξης :

— Λοιπόν, εἰν' ἀλήθεια ὅτι δὲν θέλατε νὰ μάθετε γράμματα ;
— Ὅχι... Δὲν εἰν' ἀλήθεια, Κύριε... Μὰς ἴδερναν.
— Ἐ λοιπόν : ἐγὼ δὲ θὰ σὰς ἀγγίξω ὅσοι μὲ τὸ δάχτυλο, μὰ, ἂν δὲ μάθετε γράμματα, νὰ ἔξερετε ὅτι ὁ Ὑπουργὸς θὰ μὲ πετάξῃ ἔξω ἀπ' τὴν πόλιν... Ἐθ' μὰ κάνατε νὰ χάσῃ τὴ θέση μου... Ἐθ' ποῖν ὅτι εἶμαι ἓνας λευθωθῆς ἀνίανας...
— Ἐθ' μῶσθοντε, Κύριε...

Καὶ μεθῆμε, πράγματι. Περῶσθε ἀπὸ τῆς μιά τάξης στὴν ἄλλη, ὡς τὴν τετάρτην, ἔχοντες δηρητὸν τὸν καλὸ μὰς Κύριω Μοϊσέσκω.

Εἶθε ἡ ψυχὴ του νὰ βροῖκεται καθισμένη στὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ ! Χωρὶς αὐτόν, θὰ εἶχε ἔπεσαι ἴσως σὲ κανένα σωφρονιστήριον. Γι' αὐτὸ ἡ ἴδρα νὰ πάω σὸ λυκεῖο γιὰ ἔφτά χρόνια, νὰ πέσω ἔξωτ' ἀπὸ χερία ἄλλων βαναύσων τριμοκρατῶν, νὰ χεραιώσω νὰ νιάτω μου γιὸ ν' ἀποχτήσω ἓνα προβληματικὸ ἀπολυτήριον τὸ ὅποιο χίλιον δυὸ ἄλλοι που τῶχαν δὲν ἤξεραν τί νὰ τὸ κάνουν, — δη, αὐτὸ δὲν μὸν ἔλαγε τίποτε.

Στὸ ὄρομὸ γιὰ τὸ σπῆτι, ἡ μητέρα μου ἠρηθολογούσε :

— Θε' μου... Μπορεῖ νάμαι κριμα αὐτὸ, μὰ τί μποροῦ νὰ κάναν ἐγὼ ἡ φτωχὴ...
τὴν παρηγορούσε :

— Ἄσε, μαμά... Ὅθ' δεῖς πὸς θὰ βρῶ, ἐ γ ὠ μ ὶ ν ὸ ς μ ο υ, ἓναν ἀφεντικὸ τοῦ γούστου μου.

Καὶ τὸν βρῆκα... Ὅλομόναχος... ἴσως ὅχι ἐπιτελῶς τοῦ γούστου μου...

Τὸ ὑπόλοιπο τοῦ καλοκαιριοῦ αὐτοῦ, τὸ πέρασα, ὅπως πάντα στὸ Μπαλνιοβέντσι, ἀνάμεσα σιούς θεῖους μου Ἀγγελῆ καὶ Ντίμι. Μὲ τὸν πρῶτο, μάθαινα τὴ δουλειὰ τοῦ γκαρσονοῦ τῆς καβέρνας. Κοντὰ σὸν δευτέρω, μεθούσθε μὲ τὶς τελευταῖες ἀνάμειπτες μὰς ἐλευθερίας πού θὰ περνοῖσες σὸ λίγο στὸν κόσμο τῶν ἀληθιμόνητων γιὰ πάντα ἀναμνήσθων. Τὸ πρῶτὸ, μὲ τὴν δροσιά, ὁ δάσκι Ντίμι ἐκινούσθε μὲ τὸ νουθερεῖν του γιὰ νὰ κωνηγήσθ τὶς ταίχλας πού ἀφάνιζαν τὸ ἀπὸπέλα. Τὸν ἀκολουθούσθε, λαθραῖα, σὰν ἓνας σκόλλος πού φοβῶται μήπως τὸν ξαναστειλῶν στὸ σπῆτι. Τὸ βράδι ἔβηνα φρέσκα ἀραποσίτια, ἀπογα τὸ κωνοεργο τῶν τιτιζιμιῶν, τῶν βατράχων καὶ τὸ γαγῆματα τῶν σκύλων. Μετὰ τὸ φαί, ἂν ἡ νύκτα ἦταν καλὴ, συνάδευα τὸ θεῖο μου στὴ βοσκῆ, ὅπου εἶχε τὸ νότυ του σ' ἄλογα, κἀνιζε ἀδιάκοπα, κωνεβνῆταε μὲ ἄλλους χωρικοὺς καὶ συμβουλευτόταν τὴν ὄρα ἀπὸ τὴ θέση τῶν ἄστρον, ἐνὼ ἐγὼ κοιμόμουν τυλιγμένος μέσα στὴν κάπα του.

τὴν ἡμέρα, μὲ τὸ λιποπρῆ, κατῆφονα στὴν ταβέρνα τοῦ ὄθειω Ἀγγελῆ πού ἦταν δροσερὴ σὰν ὕπνοιο. Κατὰβρεχα, σκονιάζα, ἐπλενα τὰ ποτήρια κ' ἐμάθαινα πὸς ν' ἀνοίγω μιά κἀνούλα καὶ νὰ

Παναΐτ Ιστράτι (Φωτογραφία χαρισμένη στὸ «Μπουκέτο»)

